

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Környezetgazdaságtan Tanszék

Regionális- és környezeti gazdaságtan mesterszak

TANULMÁNY

FENNTARTHATÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS VIZSGÁLATA PÉCSEN, SZEGEDEN A VÁROSTERVEZŐK EURÓPAI TANÁCSA ÁLTAL 1998-BAN KÖZÖLT ÚJ ATHÉNI KARTA SZEMPONTJAI ALAPJÁN

Készítette:

Szabó Mariann

Belső konzulens:

Dr. Csete Mária

egyetemi docens

A tanulmány, a szerző 2012. évben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Karának Környezetgazdaságtan Tanszékén, a Regionális- és környezeti gazdaságtan mesterképzésére benyújtott diplomamunkáján alapul. A szerző hozzájárulását adja a tanulmányban szereplő képi, szöveges tartalom szabad felhasználására, idézésére, a forrás feltüntetésével, feltéve, hogy a további felhasználás tudományos célból történik.

Budapest, 2013

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	4
2	Fenntartható településfejlesztés értékelése	4
2.1	„A város legyen mindenkié” (A) ajánlás.....	5
2.2	„A város a társadalmi élet színtere” (közösségi terek, parkok, közösségi intézmények) (B) ajánlás.....	7
2.3	„A város karakterét meg kell őrizni” (C) ajánlás	13
2.4	"A város, mint piac" (D) ajánlás	15
2.5	"A diverzitás: érték" (E) ajánlás.....	18
2.6	"Egészséges város" (F) ajánlás.....	19
2.7	Eredmények.....	22

Ábrajegyzék

1. ábra Vizsgált kereskedelmi egységek Pécs, Szeged, 2011	15
2. ábra Vendéglátóhelyek, Wellness szállodák és Szállodák száma országos összehasonlításban 2011-ben	16

Táblázatjegyzék

1. táblázat A város legyen mindenkié, alkalmazott indikátorok és eredmények	6
2. táblázat B1.1 Segédtábla, 7 pécsi köztér funkció ellátottságának vizsgálata és számszerűsítése	7
3. táblázat B1.2 Segédtábla, 7 szegedi köztér funkció ellátottságának vizsgálata és számszerűsítése	8
4. táblázat A város a társadalmi élet színtere, alkalmazott indikátorok és eredmények	11
5. táblázat A város karakterét meg kell őrizni, alkalmazott indikátorok és eredmények TÁJI, TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEK VÉDELME Kistérségi fejlesztési koncepciók alapján (VÁTI TeIR - Érték- térkép)	14
6. táblázat A város, mint piac, alkalmazott indikátorok és eredmények	16
7. táblázat Biodiverzitás vizsgálata, városi zöldterületek	18
8. táblázat A város, mint piac, alkalmazott indikátorok és eredmények	19
9. táblázat MODAL SPLIT, közlekedési módok megoszlása 2010-ben Debrecen- Pécs- Szeged	20
10. táblázat Egészséges város, alkalmazott indikátorok és eredmények	20
11. táblázat Eredmények	22

1 Bevezetés

2012-ben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Karának Környezetgazdaságtan Tanszékén a Regionális- és környezeti gazdaságtan mesterképzésen leadott diplomamunkám **két magyarországi régióközpontban, Pécsen és Szegeden** vizsgálta meg a helyi gazdaságfejlesztés körülményeit. A 2007-2013-as programozási időszakban indított Pólus program, a vidéki nagyvárosok, köztük Pécs és Szeged regionális pólussá válását szorgalmazza: Pécs, az „életminőség pólusa” a kulturális és környezetipar fejlesztéséért felelős pólusnak; és Szeged „Biopolisz” egészségipari, környezetipari, agrárgazdasági biotechnológiai pólusnak lett kikiáltva. A programozási időszak végéhez közeledve indokoltnak tűnt a városok összehasonlítása, a főbb konzekvenciák levonása pólus szerepükkel kapcsolatban.

A diplomamunka főbb kutatási témáit, alkalmazott módszereit *sorozatban* kívánom megismertetni. Ezek sorában a negyedik- utolsó, „FENNTARTHATÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS VIZSGÁLATA PÉCSEN, SZEGEDEN A VÁROSTERVEZŐK EURÓPAI TANÁCSA ÁLTAL 1998-BAN KÖZÖLT ÚJ ATHÉNI KARTA SZEMPONTJAI ALAPJÁN” **saját indikátorkészlettel történő vizsgálat** annak megállapítására, hogy a városok között **milyen különbségek mutatkoznak a városfejlesztés területén**. A vizsgálat olyan módon kapcsolódik a helyi gazdaságfejlesztéshez, hogy a vizsgálat végső tárgya az, a **városok hosszú távon hogyan képesek a helyi lakosság érdekeit érvényesíteni, környezetükkel felelősen bántani**. A tanulmány az értékelések széles tárárt mutatja be, egyúttal ötletadó is kisebb vizsgálatok elvégzésére is.

A kidolgozás során a főbb információs bázist a Központi Statisztikai Hivatal (KSH), a VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR), a Közigazgatási és Igazságügyi Civil Információs Portál, és az EPOMM, azaz European Plaform of Mobility Management Modal Split Tool alkalmazása jelentette.

2 Fenntartható településfejlesztés értékelése

Jelen tanulmányban szeretnék felvázolni egy értékelési módot a vizsgált **városok fenntartható településfejlesztésének vizsgálatára**. A vizsgálat **alapjául** a Várostervezők Európai Tanácsa által 1998-ban közölt **Új Athéni Kartát** választottam. A vizsgálatot a Karta

fenntartható településfejlesztésre irányuló ajánlásának segítségével végzem el. A Karta ajánlásai a következők:

- "A város legyen mindenkié" (városlakók és az újonnan jöttek bevonása a közéletbe, város fejlődését meghatározó döntések kialakításába);
- "A város a társadalmi élet színtere" (közösségi terek, parkok, közösségi intézmények);
- "A város karakterét meg kell őrizni";
- "A város, mint piac";
- "A tömegközlekedés primátusa";
- "A diverzitás: érték";
- "Egészséges város" [<http://www.e-epites.hu>].

Az elemzés során egy összevonást teszek az ajánlások között, a "A tömegközlekedés primátusa" szempont az "Egészséges város" kategórián belül kerül megvizsgálásra. Az elemzés indikátor alapú. Az egyes ajánlások neve mellett szerepel egy betűkód, amelyre a későbbiekben hivatkozom.

2.1 „A város legyen mindenkié” (A) ajánlás

Az ajánlás vizsgálatára **kvantitatív és kvalitatív indikátorokat képeztem**. A kvantitatív adatok vizsgálatánál a két város értékeit hasonlítottam össze. Megközelítő egyezőség esetén az értéket elfogadtam, lényeges különbség esetén a megfelelőbbnek ítélttem az pontot. Tehát a szempont értékelése egy egyszerű elfogadva/elutasítva séma mentén zajlott, ahol az igenek 1 egységet értek (az ellenkezőjük 0-át).

1. táblázat A város legyen mindenkié, alkalmazott indikátorok és eredmények

Forrás: saját munka. Rövidítések: Igen (I)/ Nem (N)

	Indikátor	Számítás	Ered- mény Pécs	Ered- mény Szeged	Pont- szám (Pécs)	Pont- szám (Szeged)	Adatforrás megjelölése
A1	1000 lakosra jutó civil szervezetek száma, 2012	Index=(civil szervezetek száma/népesség)*1000	11,95	11,90	1	1	[www.civil.info.hu] KSH - TSTAR
A2	Város honlapján elérhető-e lista civil szervezetekről	I/N	I	I	1	1	[varoslako.pecs.hu (civil szervezetek)], [www.szegedvaros.hu (Egyesületek)]
A3	Lehet-e keresni civil szervezetek között	I/N	N	I	0	1	[varoslako.pecs.hu (civil szervezetek)], [www.szegedvaros.hu (Egyesületek)]
A4	Közérdekű adatok a honlapon	I/N	I	N	1	1	[varoslako.pecs.hu] [www.szegedvaros.hu]
A5	Közgyűléssel kapcsolatos információk elérése a főoldalról	Kenyérmorzsa- számláló módszer (betöltött aloldalak száma)	-2	1	0	1	[varoslako.pecs.hu] [www.szegedvaros.hu]
A6	Idegen nyelvű tartalom	I/N	I	N	1	0	[varoslako.pecs.hu] [www.szegedvaros.hu]
A7	Közgyűlés on-line vetítése a honlapon	I/N	I	N	1	0	[varoslako.pecs.hu] [www.szegedvaros.hu]
A8	Közgyűlés archív tartalmának közzététele a főoldalon	I/N	N	I	0	1	[varoslako.pecs.hu] [www.szegedvaros.hu]
A9	Nyilvános közgyűlésre hívás közzététele a honlapon	I/N	N	I	0	1	[varoslako.pecs.hu] [www.szegedvaros.hu]
A10	Városi TV online archívum	I/N	I	I	1	1	[www.pecsma.hu (videók)] [vtszeged.hu]
	Összesen				4	8	
	Részesedés összes pontszámból				1/3	2/3	

2.2 „A város a társadalmi élet színtere” (közösségi terek, parkok, közösségi intézmények) (B) ajánlás

A következő ajánlás az egyik **legösszetettebb** szempont. Az első komponens a **város köztereinek vizsgálata**. Ennek a mérésére városonként 7-7 közteret választottam ki, majd ezek funkció- gazdagságát mértem fel. A funkciók körének meghatározására a BME Környezet- és városszociológia órán hallgatott Tér és hely előadás prezentációjára támaszkodtam [BME (2012/13 I. félév)].

2. táblázat B1.1 Segédtábla, 7 pécsi köztér funkció ellátottságának vizsgálata és számszerűsítése

Forrás: saját munka [BME (2012/13 I. félév)] szempontrendszer szerint

Tér neve	Közlekedés	Jelenlét	Várakozás	Szórakozás	Rekreáció	Közösségi érintkezés	Reprezentáció	Városi élet színpada
48-as tér	Busz, kerékpárút	Egyetemi park			Pihenő lehetőségek	Egyetemi polgárok	Pécsi Tudományegyetem	
Dóm tér	Busz		Ülőhelyek				Egyházi	
Köztársaság tér	Busz				Zöldterület		Szocialista emlékmű lebontása az EKF projekt részeként	
Széchenyi tér	Busz	Városközpont	Ülőhelyek			Városi lakosság, turisták	Egyházi, történelmi, gazdasági, kulturális	Pécsi napok, város karácsonyfája
Színház tér	Busz	Kultúra		Magas-művészet			Kulturális örökség	
Uránváros központ	Busz	Szocializmus - Panel beépítésű városrész			Zöldterület		Ipari technológia és innováció- "37 négyzetméter" elnevezésű szobor győztesen került ki a V. Vasarely Nemzetközi Művészeti Pályázaton	

Vasarely (volt Búza) tér	Busz	Zsolnay negyed szomszédsága, kereskedelem, bank	Ülőhelyek					
Számszerűsített értékek								
48-as tér	2	1			1	1	1	
Dóm tér			1				1	
Köztársaság tér					1		1	
Széchenyi tér	1	1	1			1	4	2
Színház tér		1		1			1	
Uránváros központ	1	1			1		2	
Összesen	5	5	3	1	3	2	10	2

A 7 köztér funkció ellátottságának pontszáma Pécs esetében 31. Egy köztérre átlagosan 4,5 funkció jut, azonban eloszlásuk nem egyenletes. Pécsen az Európa Kulturális Fővárosa projekt keretében a város számos közteret felújított. Sajnos látszik, hogy a területi rendezésen túl a terek funkció ellátottságán nem sikerült javítani.

3. táblázat B1.2 Segédtábla, 7 szegedi köztér funkció ellátottságának vizsgálata és számszerűsítése

Forrás: saját munka [BME (2012/13 I. félév)] szempontrendszere szerint

Tér neve	Közlekedés	Jelenlét	Várakozás	Szórakozás	Rekreáció	Közösségi érintkezés	Reprezentáció	Városi élet színpada
Ady tér	Villamos, busz, bicikli	Egyetemi tudományos információs központ, szakmai konferencia-tér, kiállító-tér	Ülőhelyek	Kiállítás	Zöld- terület	Egyetemi polgárság, oktatók, városi kutatóintézménye k, városi vállalkozások	Egyetemi város, kutatási potenciál, művészeti tevékenység	Szakmai kiállítás, képzőművészet, együttműködés, műhelyek

Aradi Vértanúk tere	Villamos, busz	Történelmi hagyomány, sport	Padok, vendéglátóhely	Sport, ki- kapcsolódás		Városi lakosság	Történelmi múlt	Könyvvásár, kültéri vetítés különböző sport- eseményekről
Dóm tér	Villamos	Történelmi hagyomány, szakrális tér, kultúra	Padok	Arcképcsarn ok, építészeti látványosság , színház, vásár		Művészetet kedvelők, turisták	Szakrális reprezentáció, együttműködés , kultúra	Szegedi Szabadtéri Játékok, karácsonyi kézműves-vásár, adventi koszorú meggyújtása
Dugonics tér	Villamos, busz, bicikli	Egyetem, művészetek	Szökőkút körüli ülő- alkalmatosságo k, padok	Koncertek, fesztiválok	Szökőkút, zöld- terület	Városi lakosság, egyetemisták, szakmai szervezetek, közös érdeklődés köré épült csoportok	Oktatás, hagyomány, multi-kultúra	Vásártér, szabadtéri rendezvények
Klauzál tér	Villamos, trolibusz	Keresked-elem, vendéglátó-ipar	Vendéglátóhely ek		Szökőkút	Városlakók, turisták	Örökség, "gondoskodó város"	
Szécheny i tér	Villamos, trolibusz	Városi hivatalok, főtér	Padok	Szabad téri programok, városi ünnepségek	Zöldterület	Városlakók, turisták	Városi reprezentáció	Szabadtéri rendezvények, téli vásár, borfesztivál, pálinkafesztivál, karácsonyfa
Szent István tér	Trolibusz	Víztorony, piac, kereskedelem	Padok		Zöldterület	Családosok	Közösségi érintkezés, városi re- integráció	
Számszerűsített értékek								

Ady tér	3	3	1	1	1	4	3	4
Aradi Vértanúk tere	2	2	2	2		1	1	2
Dóm tér	1	3	1	5			3	3
Dugonics tér	3	2	2	2		4	3	2
Klauzál tér	2	2	1			2	2	0
Szécheny i tér	2	2	1			2	1	5
Összesen	14	17	9	10	1	14	15	16

A 7 köztér funkció ellátottságának pontszáma Szeged esetében 96, egy köztérre átlagosan 13,7 funkció jut. Láthatjuk, hogy Pécs köztereinek funkcióellátottságánál a szegediek jóval erősebbek.

A köztéri funkciók vizsgálata mellett az ajánlás vizsgálatára a **város környéki és városi zöldterületeket, a közösségi intézmények közül a könyvtárakat, muzeális intézményeket, közművelődési intézményeket, és a kulturális rendezvényeket, és művelődési közösségeket vizsgáltam.** A szempont értékelése a városok indexeinek összehasonlításán alapul. Az a város, amelynek az adott indikátornál jobb az eredménye, 1 pontot kap.

4. táblázat A város a társadalmi élet színtere, alkalmazott indikátorok és eredmények

Forrás: saját munka

	Indikátor	Számítás	Eredmény Pécs	Eredmény Szeged	Pont-szám (Pécs)	Pont-szám (Szeged)	Adatforrás megjelölése
B1	Kiválasztott közterek átlagos köztér- funkció változatossága	7-7 köztér átlagos funkció ellátottsága, B1.1 és B 1.2 segédtábla	4,4	13,7	0	1	2-3. táblázat
B2	Összes zöldterület változása (%) 2008 és 2011 között	Index= bázisév 2008	98,60%	110.12%	0	1	KSH - TSTAR
B3	1 lakosra jutó városi zöldterület nagysága (m ²) 2011-ben- CORINE 2006-os adatokkal kalkulálva	Index= CORINE városi zöldterületek (m ²)/ népességszám (2011)	3	20,6	0	1	CORINE, TeIR
B5	A települési könyvtárak szolgáltató helyeinek száma (db), 2011	Abszolút érték	11	14	0	1	KSH - TSTAR
B6	A nemzeti és szakkönyvtárak szolgáltató helyeinek száma (db), 2011	Abszolút érték	4	4	0	0	KSH - TSTAR
B7	A munkahelyi, felsőoktatási és egyéb könyvtárak szolgáltató helyeinek száma (db), 2011	Abszolút érték	13	6	1	0	KSH - TSTAR
B8	A települési könyvtárak egységeinek részesedése országos állományból (leltári állomány) (%), 2011	Index= A települési könyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (db) 2011/ országos egységek száma 2011	1,76%	2,02%	0	1	KSH - TSTAR
B9	A nemzeti és szakkönyvtárak részesedése országos állományból (leltári állomány) (%), 2011	Index= A nemzeti és szakkönyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (db) 2011/ országos egységek száma 2011	0,31%	0,40%	0	1	KSH - TSTAR

B10	A munkahelyi, felsőoktatási és egyéb könyvtárak részesedése országos állományból (leltári állomány) (%), 2011	Index= A munkahelyi, felsőoktatási és egyéb könyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (db) 2011/ országos egységek száma 2011	6,70%	7,22%	0	1	KSH - TSTAR
B11	10 emberre jutó könyvegység a települési könyvtárak állományából (db), 2011	Index= A települési könyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (db) 2011/ népesség (2011) * 10	49,3568919	104,16182	0	1	KSH - TSTAR
B12	10 emberre jutó könyvegység a nemzeti és szakkönyvtárak egységeinek számából (db), 2011	Index= A nemzeti és szakkönyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (db) 2011/ népesség (2011) * 10	5,35570564	7,00231504	0	1	KSH - TSTAR
B13	10 emberre jutó könyvegység munkahelyi, felsőoktatási és egyéb könyvtárak részesedése országos állományból (db), 2011	Index= A munkahelyi, felsőoktatási és egyéb könyvtárak egységeinek száma (leltári állomány) (db) 2011/ népesség (2011) * 10	127,220171	137,070427	0	1	KSH - TSTAR
B14	Muzeális intézmények számának volatilitása 2008-2011 között	Skálaérték, 2008-2011 között a muzeális intézmények számának volatilitása, egyenletesen növekvő (+1), stabil (0), volatilis (-1)	-1	0,5	0	1	KSH - TSTAR
B15	10.000 emberre jutó közművelődési intézmények száma, 2011	Index= Közművelődési intézmények száma (db) 2011./ népesség (2011)*10.000fő	2,29	0,94	1	0	KSH - TSTAR
B16	Kulturális rendezvényeken résztvevők átlagos számának alakulása 2008-2011 között (volatilitás- vizsgálat)	Kulturális rendezvényeken résztvevők száma (fő) 2008-2011 között / Kulturális rendezvények száma (db) 2008-2011 majd ingadozás értékének értékelése, -1; 1 skálán	-1	-1	0	0	KSH - TSTAR

B17	Kulturális rendezvények átlagos száma 2008-2011 között	Kulturális rendezvények száma (db) 2008 – 2011/4	1879,5	2714	0	1	KSH - TSTAR
B18	Népességből alkotó művelődési közösségek tagjainak számának aránya 2011.	Alkotó művelődési közösségek tagjainak száma (fő) 2011/ népesség 2011	2,09%	0,62%	1	0	KSH - TSTAR
	Összesen				3	12	
	Részesedés ajánlásra kapott pontszámból				3/15	12/15	

2.3 „A város karakterét meg kell őrizni” (C) ajánlás

Az ajánlás vizsgálatára a **városok tágabb környezetének, a kistérségek táji, természeti és kulturális értékeinek védelmét elemeztem, kistérségi fejlesztési koncepciójuk alapján.** Információt a TeIR Érték- térkép alkalmazásából nyertem. Az alkalmazás a koncepciókban szereplő témakörök jelentőségét mutatja országos összehasonlításban a **környezeti állapot, környezet és ökológia témakörökben.** A témakörök olyan területeket érintenek, mint a **hulladékgazdálkodás, táji, természeti és kulturális értékek védelme.** Az Érték- térkép a témaköröket 0;4 és 0;5 intervallumokon értékeli. Az eredményeket, mivel a településfejlesztésben fontos területekre vonatkoznak, jó indikátoroknak tekintem a vizsgálat szempontjából, így azokat felhasználom az elemzésben.

5. táblázat A város karakterét meg kell őrizni, alkalmazott indikátorok és eredmények TÁJI, TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEK VÉDELME
Kistérségi fejlesztési koncepciók alapján (VÁTI TeIR - Érték- térkép)

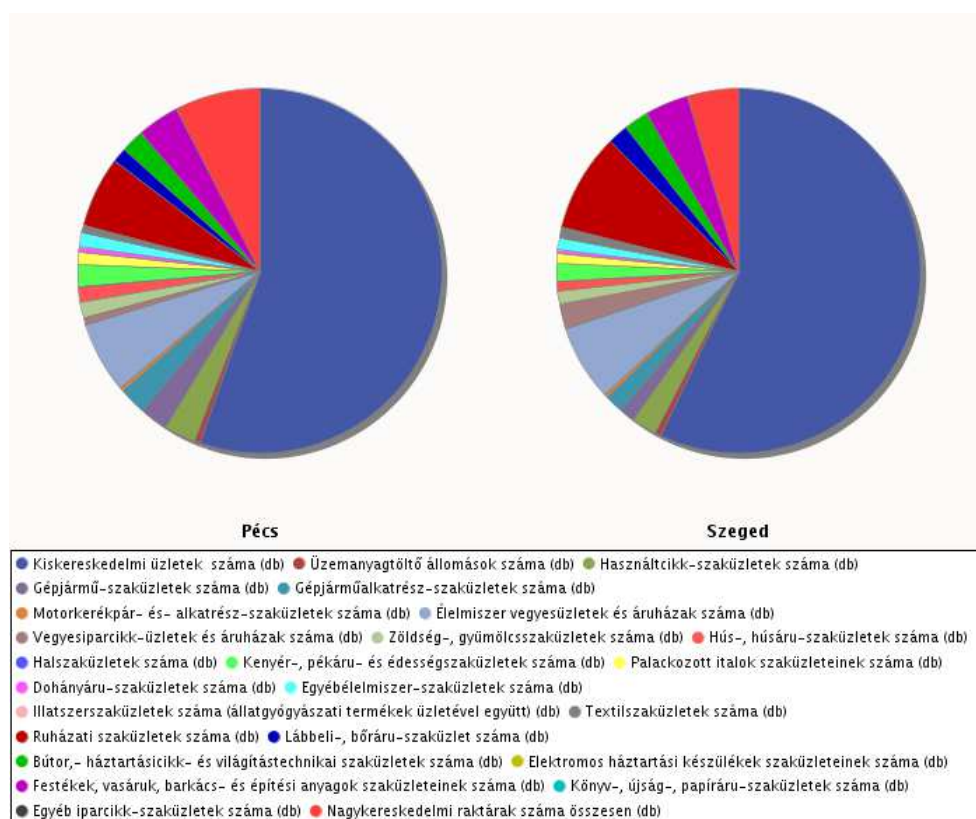
Forrás: saját munka

	Indikátor	Eredmény Pécs	Eredmény Szeged
C1	"Illegális hulladéklerakók (Környezeti Állapot/Hulladékgazdálkodás)" témakör jelentősége a kistérségi fejlesztési koncepciók alapján, országos összehasonlításban (skálaértékek: 0-5)	0	0
C2	"Talajvédelem (Környezet és Ökológia/Környezeti Állapot)" témakör jelentősége a kistérségi fejlesztési koncepciók alapján, országos összehasonlításban (skálaértékek: 0-4)	0	0
C3	"Vízminőség- vízvédelem (Környezet és Ökológia/Környezeti Állapot)" témakör jelentősége a kistérségi fejlesztési koncepciók alapján, országos összehasonlításban (skálaértékek: 0-5)	1	0
C4	"Kulturális örökség (Környezet és Ökológia/Táji, Természeti és Kulturális Értékek Védelme)" témakör jelentősége a kistérségi fejlesztési koncepciók alapján, országos összehasonlításban (skálaértékek: 0-5)	2	2
C5	"Természetes élőhelyek és környezeti kármentesítés (Környezet és Ökológia/Táji, Természeti és Kulturális Értékek Védelme)" témakör jelentősége a kistérségi fejlesztési koncepciók alapján, országos összehasonlításban (skálaértékek: 0-5)	1	1
C6	"Természeti és táji értékek (Környezet és Ökológia/Táji, Természeti és Kulturális Értékek Védelme)" témakör jelentősége a kistérségi fejlesztési koncepciók alapján, országos összehasonlításban (skálaértékek: 0-5)	2	1
C7	"Védett természeti területek (Környezet és Ökológia/Táji, Természeti és Kulturális Értékek Védelme)" témakör jelentősége a kistérségi fejlesztési koncepciók alapján, országos összehasonlításban (skálaértékek: 0-5)	1	2
	Összesen	7	6
	Részesedés ajánlásra kapott pontszámból	7/13	6/13

2.4 "A város, mint piac" (D) ajánlás

A következő ajánlás vizsgálatára a városok kereskedelmi egységeinek változatosságát, nagykereskedelmi raktárak számát, a vendéglátóhelyek számának változását, a szállodák terjedését, illetve a városok wellness szállodáinak alakulását vizsgáltam. A helyi gazdaságfejlesztéshez kapcsolódóan pedig a helyi piacokat vizsgáltam meg

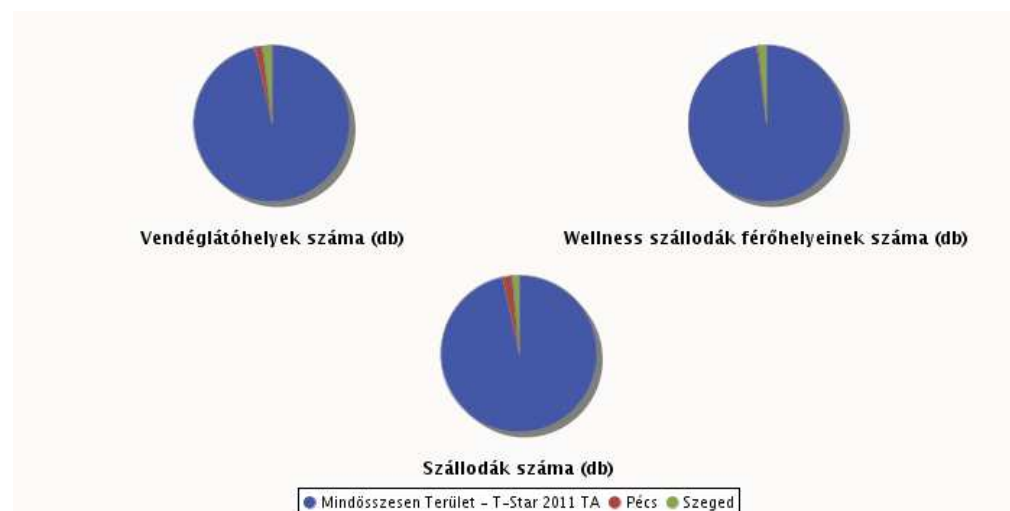
Az elemzést a kisebb/ nagyobb reláció vizsgálatával végeztem, a szerint értékeltem az indikátorok eredményét, melyik városban kedvezőbb a helyzet. A városok kereskedelmi egységeinek és nagykereskedelmi raktárainak változatosságát a következő grafikon mutatja:

1. ábra Vizsgált kereskedelmi egységek Pécs, Szeged, 2011

Forrás: KSH - TSTAR

Érdekes megvizsgálni a városok vendéglátóhelyeinek, szállodáinak és wellness szállodáinak számát országos viszonylatban. Az eredményt a következő ábra mutatja:

2. ábra Vendéglátóhelyek, Wellness szállodák és Szállodák száma országos összehasonlításban 2011-ben

Forrás: Forrás: KSH - TSTAR

6. táblázat A város, mint piac, alkalmazott indikátorok és eredmények

Forrás: önálló munka

	Indikátor	Számítás	Eredmény Pécs	Eredmény Szeged	Pontszám (Pécs)	Pontszám (Szeged)	Adatforrás megjelölése
D1	Kereskedelmi egységek kínálati szélessége (változatosság) 2011-ben	Elérhető kereskedelmi egységek változatossága	Változatos	Változatos	1	1	1. ábra – KSH T-STAR
D2	Kereskedelmi egységek számossága 2011-ben	Kereskedelmi egységek száma	4465	6346	0	1	KSH T-STAR
D3	Nagykereskedelmi raktárak száma 2011-ben	Nagykereskedelmi raktárak száma	364	300	1	0	KSH T-STAR
D4	Vendéglátóhelyek számának változása 2008-2011 között	Index= Vendéglátóhelyek száma (db) 2011 / Vendéglátóhelyek száma (db)	106%	128%	0	1	KSH T-STAR

		2008					
D5	Szállodák számának változása 2008-2011 között	Index= Szállodák száma (db) 2011 / Szállodák száma (db) 2008	143%	107%	1	0	KSH T-STAR
D6	Wellness szállodák férőhelyeinek száma 2011-ben	Abszolút értékek, Wellness szállodák férőhelyeinek száma (db) 2011	85	392	0	1	KSH T-STAR
D7	Egy főre jutó piac területe 2011- ben (m ²)	Index= Városi piacok mérete (m ²)/ népességszám 2011	1,15	0,34	1	0	Megelőző tanulmányban (Helyi gazdaságfejlesztés) bemutatott adatok, KSH T-STAR
	Összesen				4	4	
	Részesedés ajánlásra kapott pontszámból				1/2	1/2	

2.5 "A diverzitás: érték" (E) ajánlás

A diverzitás vizsgálatát elsősorban **környezeti szempontból vizsgálom**, hiszen a lakosságnak nagyon fontos a város közelében elérhető környezet minősége, a látványosságok. Mindkét város egyetemén folyik környezettudományi oktatás, ezért, az ezt segítő természeti környezetet is fontos ismertetnem. Az elemzésben esetleg hangsúlyosabb a növények, élőhelyek vizsgálata, de szeretnék kitérni az **állatkertek fajváltózatosságára is**.

A vizsgálódásba bevett természeti területek adatait a következő táblázat mutatja:

7. táblázat Biodiverzitás vizsgálata, városi zöldterületek

Forrás: saját munka

Név	Terület (m ²)	Hivatkozás
PTE botanikus kert	45.000	[www.botanikuskert.pte.hu]
Balokány - liget	15.000	[balokany.hu (Balokány – liget)]
Pintér-kert Arborétum, Tettye	18.000	[KvVM (2007)] - [www.ddnp.hu (Pintér-kert Arborétum)]
Pécs összesen	78.000	
SZTE füvészkert	170.000	[www.fuveszkert.u-szeged.hu] - [www.falusiturizmus.hu (Szegedi Füvészkert)]
Szeged Népliget	150.000	[hu-hu.facebook.com (SZEGED, Erzsébet Liget)]
Szeged összesen	320.000	

Az ajánlás vizsgálatát a korábbiakhoz hasonlóan, a kisebb/ nagyobb reláció vizsgálatával teszem meg.

8. táblázat A város, mint piac, alkalmazott indikátorok és eredmények

Forrás: saját munka

	Indikátor	Számítás	Eredmény Pécs	Eredmény Szeged	Pontszám (Pécs)	Pontszám (Szeged)	Adatforrás megjelölése
E1	Erdők változatosságának indexe (CORINE 2006 szerint), lomblevelű, tűlevelű erdők	Abszolút érték	2	1	2	1	VÁTI- TeIR, CORINE felszínborítottság
E2	Fajváltozatosságban gazdag környezeti terület aránya városok méretéhez képest, 2011	Index= Városi zöldterületek mérete/településnagyság	0,05%	0,11%	0	1	7. táblázat hivatkozásai, KSH T-STAR
E3	Egyetemi vonatkozású környezeti területek fajváltozatossága	Minősítés	Gazdag	Gazdag	1	1	7. táblázat hivatkozásai
E4	Állatkertek fajgazdagsága	Abszolút érték	57 faj/ 250 egyed	152 faj megközelítőleg / egyedszámmra nincs adat	0	1	[www.zooszeged.hu]
	Összesen				3	4	
	Részesedés ajánlásra kapott pontszámból				3/7	4/7	

2.6 "Egészséges város" (F) ajánlás

Az egészséges város ajánlás mérésére a **városi jövedelemhelyzet, a városi közlekedés, illetve a helyi vállalkozások munkaerő piaci helyzetre való hatását vizsgálom**. Az ajánlás teljesülésének méréséhez rendelt indikátorok értékelése annyiban lesz eltérő a korábbiakhoz képest, hogy egy esetben alkalmazok majd összehasonlítási alapot egy harmadik szereplő bevonásával.

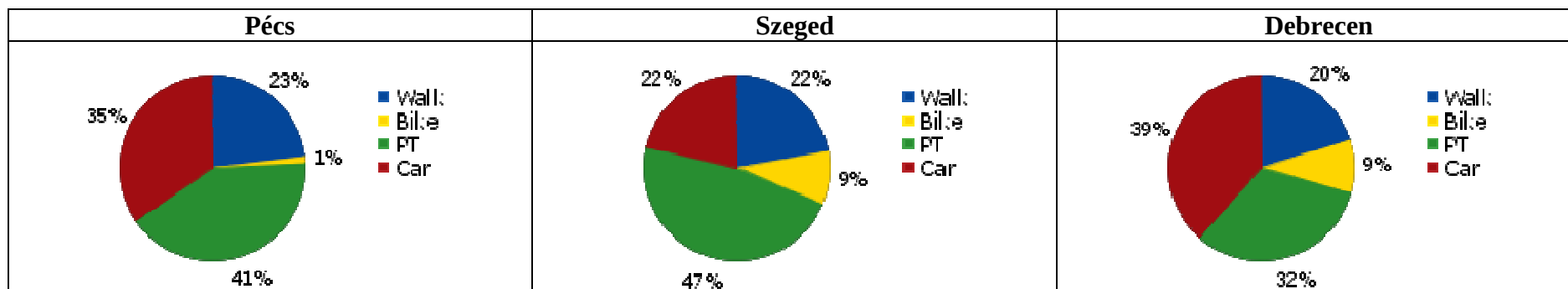
Az **European Platform of Mobility Management** 2010-ben közölt az Unió nagyvárosai **vonatkozásában a közlekedés módjainak használatának megoszlására** vonatkozó statisztikákat. A szervezet **MODAL SPLIT**, azaz a **közlekedési módok megoszlása rendszerében** az

autós-, gyalogos-, biciklis-, és közösségi közlekedés szerepel. Az adatok Pécs, Szeged, és Debrecen vonatkozásában is elérhetőek, így használhatóak az elemzés során.[www.epomm.eu]

Az adatokat a következő táblázat mutatja:

9. táblázat MODAL SPLIT, közlekedési módok megoszlása 2010-ben Debrecen- Pécs- Szeged

Forrás: [www.epomm.eu]

10. táblázat Egészséges város, alkalmazott indikátorok és eredmények

Forrás: saját munka

	Indikátor	Számítás	Eredmény Pécs	Eredmény Szeged	Pontszám (Pécs)	Pontszám (Szeged)	Adatforrás megjelölése
F1	Működő vállalkozások számának és a nyilvántartott álláskeresők számának kapcsolati erőssége 2000-2010 között	Korrelációelemzés	-0,0083	0,59	1	0	KSH T- STAR
F2	Oda- és elvándorlások különbségének változása- összehasonlítás 2005 és 2011 között	Abszolút adatok	2005: 149, 2011: -728	2005: 139 2011: 266	0	1	KSH T- STAR

F3	Egy főre jutó GDP megyei szinten, az országos százalékában, 2010	Index= megyei GDP/ fő és az országos GDP/ fő aránya	66,5%, elmarad az országos átlagtól	73%, elmarad az országos átlagtól	0	0	KSH T- STAR
F4	Motorizált és nem motorizált közlekedési módok aránya a városokban, 2010.	Összehasonlítás Debrecen értékével (0,64), amennyiben a motorizáltság alacsonyabb, pontszám jár	0,53	0,28	1	1	[www.epomm.eu]
	Összesen				2	2	
	Részesedés ajánlásra kapott pontszámból				1/2	1/2	

3 Eredmények

Az indikátorok értékének megállapítása után, az adatokat standardizáltam. A szabály az egyes ajánlásokra kapott pontszámok összértékének arányosítása volt. Ebből adódóan a különböző indikátorszámú ajánlások között is egyenlőséget, összehasonlíthatóságot tudtam tenni, az abszolút pontszámok összehasonlítása ezt nem engedte volna meg. A 7 vizsgált ajánlás adatait a következő táblázat mutatja:

11. táblázat Eredmények

Forrás: saját munka

Ajánlás kódja	Részesezés kategóriában megítélt teljes pontszámból		Különbség (Szeged, Pécs)	Rangsorszám	
	Pécs	Szeged		Pécs	Szeged
A	33%	67%	33,33%	2.	1.
B	20%	80%	60,00%	2.	1.
C	54%	46%	-7,69%	1.	2.
D	50%	50%	0,00%	1-2.	1-2.
E	43%	57%	14,29%	2.	1.
F	50%	50%	0,00%	1-2.	1-2.

Az elemzés végén nem szeretnék **sem „győztes hirdetni”, sem eltekinteni attól a teljesítménykülönbségtől**, amelyet a két város között az elemzés feltárt. Előzetes várakozásaimnak megfelelő végeredmény született; a városok fejlődését befolyásoló tényezők vizsgálatánál (lásd korábbi tanulmányok) – gondolok itt a gazdasági potenciálra, a pólusszerep következetes érvényesítésének körülményeire – már különbség mutatkozott a városok között, Szeged javára. Az elemzés ezt tovább árnyalta a területfejlesztési politika más-más területeinél.

Az elemzést elvégezve az adatok összesítésekor az egyes ajánlásokra adott összes pontszám arányait állapítottam meg a **városokra** vonatkozóan, így jutottam ahhoz, hogy **melyik dimenziónál szerepelnek jobban/ rosszabbul**. Ezt fejezik ki a 43. táblázat százalékos értékei. Egyes ajánlásoknál megvizsgáltam a városok teljesítményének különbségét, és végül egyszerű rangsorolással megadtam a városok pozícióját.

Két területen, a (D) „Város, mint piac”, illetve az (F) Egészséges város kategóriáknál **egyenlő a városok teljesítménye a szempontrendszer szerint. Pécs előnye egy dimenziónál**: a (C) „a város karakterét meg kell őrizni” **érvényesül**; a kistérségi fejlesztési koncepciójában gondosabb volt a pécsi kistérség a prioritások hangsúlyozásában. **Szeged előnye a többi kategóriában többszöröse a Pécsinek**. Az (A) „A város legyen mindenkié”

kategóriában kétszerannyi pontot gyűjtött, mint Pécs, a (B) „A város a társadalmi élet színtere” ajánlásnál tripla annyit, az (E) „A diverzitás: érték” kategóriánál is megelőzte társát.

Az elemzés alapján a felállított **indikátorkészlet** alkalmas volt az igazán **nagy különbségek megvilágítására**. Az elemzés eredményei használhatóak a sürgős beavatkozási területek megállapítására, és fejlesztési gyakorlatok megalapozására.

Az elemzésből egyértelművé vált Pécs város helyzetének problematikái. Hozzá kell fűznöm, hogy történelmileg **Szeged az árvíz és az azt követő újjáépítés során lehetőséget kapott egy új, fenntartható településszerkezet kiépítésére, amely máig pozitívan hat a területi folyamatokra.** Pécs esetében a gazdasági, és település-fejlettségi **kedvezőtlen hatások gyökerét abban látom**, hogy a város gazdasága túlzottan **turizmus- orientált**, ami nem feltétlenül biztosítja a város lakói boldogulását. **Az elmúlt évek fejlesztései** az EKF projekt kapcsán inkább **a turisták vonzásának, mintsem a helyiek életminőségének javítására** irányultak. A város esetében feltétlenül szükséges lenne a **közösségi- alapú stratégiai tervezés** megvalósítása, hogy **a város és a kereskedelem vezetői ne csupán a külpiaci előnyök megragadására igyekezzenek**, hanem a helyiek lehetőségeinek bővítésére is. Ennek eszköze lehet a helyi gazdaságfejlesztés, a helyi kezdeményezések támogatása, bátorítása. **A település vezetőinek nyitottá kellene válniuk a helyi belső- piaci folyamatok befolyásolására.**

Irodalomjegyzék

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (APEH), Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) [2009]: TOP 100 kiadvány 2009, Budapest;

http://nav.gov.hu/data/cms131074/top100_2009.pdf; letöltve: 2012. november 14.

<http://www.acegek.hu/p%C3%A9nzint%C3%A9zet/csongr%C3%A1d-megye/>, acegek.hu, letöltve: 2012. november 21.

<http://www.alternativenergia.hu/mi-is-az-energiaerdo/46965>, Mi is az energiaerdő?, cikk, 2012. április 15, letöltve: 2012. november 28.

<http://www.amagyartermek.hu/partner/35/>, Magyar Termék Nonprofit Kft, Pécsi Kesztyű Klaszter, letöltve: 2012. december 8.

<http://www.apatfalvitksz.hu>, Apátfalvi Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 21.

<http://aranyoldalak.hu>, letöltve: 2012. december 6.

<http://balokany.hu/?paged=4>, Balokány – liget Pécs, letöltve: 2012. december 9.

www.baranyatermeszetbarat.hu, Baranya Megyei Természetbarát Szövetség, letöltve: 2012. december 5.

dr. Bartófi István, Ertsey Attila, Klimó Erzsébet, Licskó Béla, Rudolf Schermann, Sudár Enikő, Zielinski Balázs [1999]: Autonóm kistérség.

<http://www.foek.hu/nyomtatottkiadv/autonomkisregio.pdf>, letöltve: 2012. november 16.

Blazovich László (szerk.) [2010]: SZEGED TÖRTÉNETE 5 1945-1990. Szeged Város Polgármesteri Hivatala megbízásából Csongrád megyei levéltár. Agapé, Ferences Nyomda és Könyvkiadó Kft., Szeged. Szeged, 2010.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/szeged/szeged_tortenete_5/, letöltve: 2012. október 31.

<http://www.bolytkysz.hu/>, Boly és Vidéke Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 8.

<http://www.botanikuskert.pte.hu/menu/18>, PTE botanikus kert, letöltve: 2012. december 9.

<http://www.budapestbank.hu/>, Budapest Bank, letöltve: 2012. november 8.

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem [2012/13 I. félév]: Tér és hely. Prezentáció. Környezet- és városszociológia kurzus, 2012/13 I. (őszi félév)

<http://www.cserepessoripiac.hu/#>, Cserepes Sori Piac Szeged, letöltve: 2012. december 6.

Dr. Csete Mária [2012a]: Térségi gazdaságfejlesztés. Prezentáció. 2012. február 21.

Dr. Csete Mária [2012b]: Térségi gazdaságfejlesztés. Prezentáció. 2012. február 28., 2012. március 16.

Dr. Csete Mária [2012c]: Térségi gazdaságfejlesztés. Prezentáció. 2012. április 17.

<http://www.cib.hu/>, CIB Bank, letöltve: 2012. november 8.

www.citibank.hu, Citibank Rt., letöltve: 2012. november 21.

<http://www.civil.info.hu/>, Közigazgatási és Igazságügyi Civil Információs Portál, letöltve: 2012. december 5.

www.cmm.atw.hu, Civilek a Mecsekért Mozgalom, letöltve: 2012. december 5.

Daragó Sára [2008]: Szeged története.

http://szeged.network.hu/blog/szeged_klub_hirei/szeged_tortenete, letöltve: 2012. október 24.

<http://www.darfu.hu/>, Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség, letöltve: 2012. november 23.

<http://www.darinno.hu/index.php?section=modules/klaszterek/klaszterek.php>, Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség, Klaszterek, letöltve: 2012. december 5.

http://www.ddnp.hu/?pg=menu_2463, DUNA- DRÁVA Nemzeti Park Igazgatóság - Pécs - Pintér-kert Arborétum, letöltve: 2012. december 9.

<http://www.deldunantul.com/>, Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség, letöltve: 2012. november 23.

<http://www.delinapfeny-hacs.hu/csongrad-megyei-leader.html>, Csongrád Megyei LEADER Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesület, letöltve: 2012. november 23.

http://www.delmagyar.hu/szeged_hirek/biogaz_ket_legyet_8211_egy_csapasra/2279070/, Biogáz: Két legyet – egy csapásra, cikk, 2012. május 12, letöltve: 2012. november 28.

Dietmar, Meyer [2005]: Az új gazdaságföldrajz gazdaságpolitikai implikációi – növekedésméleti megközelítésben. „Gazdasági növekedés Magyarországon” konferenciakötet, 2005, Budapest. In: Dombi Ákos (szerk.) [2005]: Gazdasági növekedés Magyarországon. Műegyetemi Kiadó, 2005. <http://www.gupt.bme.hu/pdfs/MEYER.pdf>, letöltve: 2012. október 24.

Dr. Dózsa Csaba [2012]: Az Európai Unió fejlesztései: NFT II – Kapuzárás előtti kasszasöprés. IME XI. ÉVFOLYAM 6. SZÁM 2012. AUGUSZTUS pp. 20. http://www.imeonline.hu/pdf/aktualis/2012_augusztus/6.pdf, letöltve: 2012. december 5.

<http://drbbank.hu>, DRB Bank, letöltve: 2012. november 8.

<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/corine-land-cover-2006-raster-2>, European Environment Agency, Corine Land Cover 2006 raster data - version 16 (04/2012), letöltve: 2012. november 30.

http://www.efott2000.hu/efott2_1.htm, Pécs város története, letöltve: 2012. október 24.

Egedy Tamás [2000]: A magyar lakótelepek helyzetének értékelése. Földrajzi Értesítő XLIX. évf. 2000. 3–4. füzet, pp. 265–283.

http://www.varosrehabilitacio.net/media/files/Lakotelepek/3lakotelepek_helyzete.pdf, letöltve: 2012. október 5.

<http://www.eli-hu.hu>, Mi az ELI?, letöltve: 2012. december 1.

<http://elotisza.hu/>, Élő Tisza védjegy – Szövetség az élő Tiszáért, letöltve: 2012. december 9.

<http://www.epomm.eu/tems/index.phtml>, TEMS - The EPOMM Modal Split Tool, letöltve: 2012. december 6.

www.erstebank.hu, Erste Bank, letöltve: 2012. november 8.

<http://evkerek.blogspot.hu/>, Évkerék Ökotanya, letöltve: 2012. december 9.

<http://www.e-ceggyezek.hu/index.html/index.html>, letöltve: 2012. október 14.

<http://www.ezmagyar.hu/>, Ez magyar.hu : magyar termék katalógus és hazai magazin, letöltve: 2012. december 7.

http://www.falusiturizmus.hu/hu_HU/services/1246/szegedi-fuveszkert.html, Falusi Turizmus – Szegedi Fűvészkert, letöltve: 2012. december 9.

www.fhb.hu, FHB Bank, letöltve: 2012. november 21.

<http://www.fontanatakarek.hu>, Fontana credit takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 21.

<http://www.ftlf.hu/>, Francia nyelvű Diákszínjátszó Fesztivál, letöltve: 2012. december 5.

<http://www.fuveszkert.u-szeged.hu/>, SZTE fűvészkert, letöltve: 2012. december 09.

Gant Pécsi Kesztyű Kft, Kiegészítő melléklet 2009, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Gant Pécsi Kesztyű Kft, Kiegészítő melléklet 2009, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Gant Pécsi Kesztyű Kft, Kiegészítő melléklet 2009, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Gant Pécsi Kesztyű Kft, Normál Egyszerűsített Éves Eredménykimutatás 2009, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Gant Pécsi Kesztyű Kft, Normál Egyszerűsített Éves Eredménykimutatás 2010, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Gant Pécsi Kesztyű Kft, Normál Egyszerűsített Éves Eredménykimutatás 2011, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Gál Éva [2010]: Iparosodás és városfejlődés kapcsolata Pécsen a dualizmus idején. 2010. évi kaposvári Országos Történész Muzeológus Konferencia. In: Ihász István (szerk.)- Pintér János [2011]: Történeti Muzeológiai Szemle 11. A Magyar Múzeumi Történész Társulat Évkönyve 11. Magyar Múzeumi Történész Társulat, 2011, Budapest.http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/muzeumok/mamutt_evkonyv_11/pages/012_i_parosodas.htm, letöltve: 2012. október 27.

<http://www.greenfo.hu/hirek/2012/03/22/atadtak-a-szegedi-biogazeromuvet>, Átadták a szegedi biogázerművet, cikk, 2012. március 22, letöltve: 2012. november 28.

www.hungariatakarek.hu, Hungária takaréka, letöltve: 2012. november 8.

<http://hungary.virtualyp.com>, Creditanstalt Rt., letöltve: 2012. november 21.

<http://hu-hu.facebook.com/media/set/?set=a.390428241008755.100896.189582444426670&type=3>, SZEGED, Erzsébet liget (Népliget), letöltve: 2012. december 9.

Illés Iván [2008]: Regionális Gazdaságtan- Területfejlesztés. Typotex Kiadó, 2008, Budapest

Illés Iván [2009]: Területfejlesztés Magyarországon a 20. században. Egyetemi jegyzet, 2009, Budapest

http://www.ikszenet.hu/index.php?heading_id=39, ITALOS KARTONDOBOZ GYŰJTÉS ÚJRATÖLTVE – 68.5000 GYEREK SZELEKTÁLHAT, sajtóközlemény, 2012. november 20, letöltve: 2012. november 29.

<http://www.innovacio.hu/>, Magyar Innovációs Szövetség, letöltve: 2012. november 23.

<http://www.ipark-pecs.hu/hu/szolgaltatasaink.html>, iPark, letöltve: 2012.12.01.

http://www.iranypecs.hu/aktivitas/Pecsi_csemegek, Pécsi csemegek, letöltve: 2012. december 7.

<http://iskola-alma.hu/iskolagyumolcsprogram>, Iskolagyümölcs-program az egészségtudatos diákokért! - iskola-alma.hu, letöltve: 2012. december 7.

Kiegészítő melléklet és Közhasznúsági jelentés a Szegedi Szabadtéri Nonprofit Kft. 2009. január 01. - 2009. december 31. Egyszerűsített éves beszámolójához, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Kiegészítő melléklet és Közhasznúsági jelentés a Szegedi Szabadtéri Nonprofit Kft. 2010. január 01. - 2010. december 31. Egyszerűsített éves beszámolójához, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Kiegészítő melléklet és Közhasznúsági jelentés a Szegedi Szabadtéri Nonprofit Kft. 2011. január 01. - 2011. december 31. Egyszerűsített éves beszámolójához, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) [2007]: 67/2007. (X. 18.) KvVM rendelet a Pintér-kert természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról és természetvédelmi kezeléséről.
http://www.termeszetvedelem.hu/user/downloads/NPTKTT_Jogszab/Pinter-kert_TT.pdf, letöltve: 2012. december 09.

<http://www.kenderfono.hu/hu/>, Első Magyar Kenderfonó Zrt, letöltve: 2012. október 28.

<http://www.kezmuvesekbaranya.hu/>, Kézművesek Baranyai Egyesülete, letöltve: 2012. december 5.

<http://keresdahelyitkampany.hu/>, Keresd a helyit! Kampány, letöltve: 2012. december 6.

<https://www.kh.hu/>, Kereskedelmi és Hitelbank, letöltve: 2012. november 8.

<http://www.kiszombortkszh.hu/>, Kiszombor és Vidéke Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 21.

Központi Statisztikai Hivatal (KSH) [2007]: A gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere, Struktúra - TEÁOR '08 felépítése;
<http://www.ksh.hu/docs/files/532988.PDF>; letöltve: 2012. november 13.

Központi Statisztikai Hivatal (KSH) [2012]: A bruttó hazai termék (GDP) területi megoszlása 2010-ben (előzetes adatok),
http://www.ksh.hu/apps/shop.kiadvany?p_kiadvany_id=10728&p_temakor_kod=KSH&p_session_id=570674927575768&p_lang=HU, letöltve: 2012. november 3.

www.ksh.hu, Központi Statisztikai Hivatal, letöltve: 2012. november 3.

<http://magzrt.hu>, Új Széchenyi Terv Infopontok, letöltve: 2012. november 23.

http://magyar.szegedhotels.com/utikonyv_szeged_varosa.php, Szeged városa, letöltve: 2012. október 24.

<http://www.magyar-termekek.hu/>, Válaszd a hazait! Magyar termék adatbázis, letöltve: 2012. december 07.

<http://www.mecsekvideke.hu/>, Mecsekvidéke Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 8.

Meggyesi Tamás [2006]: Településfejlesztés. Egyetemi jegyzet.

<http://www.urbanisztika.bme.hu/segedlet/telepulesfejlesztes-jegyzet.pdf>, letöltve: 2012. június 30.

www.misina.hu, Misina Természet- és Állatvédő Egyesület, letöltve: 2012. december 5.

www.misinadance.hu, Misina Néptáncgyűttes Egyesület, letöltve: 2012. december 5.

<http://www.mkb.hu/>, Magyar Külkereskedelmi Bank, letöltve: 2012. november 8.

<http://www.mohacsitakarek.hu>, Mohács és Vidéke Takarékszövetkezet, Mohácsi Takarékszövetkezet Bank, letöltve: 2012. november 8.

Mócsy A. [1959]: Die Bevölkerung von Pannonien bis zu den Markomannenkriegen. Bp. 1959.195. In: Veress D. Csaba (szerk.) – Hudi József – Ács Anna – Palágyi Sylvia [1994]: Nemesvámos története. Balatonfüred-Csopak Tája Szövetkezet, 1994.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/nemesvamos/pages/n_02_1.htm, letöltve: 2012. október 26.

<http://mti.hu>, Naperművet alakítottak ki a Szegedi Fegyház és Börtönben, cikk, 2012. június 8, letöltve: 2012. november 29.

<http://mti.hu>, Földlakók: zenés produkciósorozat a legkisebbek környezettudatosságra neveléséért, cikk, 2012. május 28, letöltve: 2012. november 29.

<http://www.mvh.gov.hu>, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, letöltve: 2012. november 23.

Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (NFM) - Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) – VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft. [2010]: Helyi gazdaságfejlesztés. Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok. TERÜLETFEJLESZTÉSI FÜZETEK 2. Budapest, 2010.

http://www.rtop.hu/TF_fuzet_%28%29_Helyi_gazdasagfejlesztes_k.pdf, letöltve: 2012. szeptember 17.

<http://nesz.hu/>, Népművészeti Egyesületek Szövetsége, letöltve: 2012. december 7.

<http://www.nfh.hu/>, Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hivatal, letöltve: 2012. december 7.

<http://www.nfu.hu/content/58>, Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ), támogatott projektkereső, Pályázati adatok frissítésének dátuma: 2012. december 1, letöltve: 2012. december 1.

<http://www.ofi.hu>, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, letöltve: 2012. november 29.

<http://omme.hu/portal/>, Országos Magyar Méhészeti Egyesület, letöltve: 2012. december 7.

<http://www.ordogszeker.hu/>, Ördögszekér Bt., letöltve: 2012. december 5.

Országgyűlés [2005]: Az Országgyűlés 97/2005.(XII.25.) OGY határozata az Országos Területfejlesztési Konceptióról. <http://www.nfu.hu/doc/207>, letöltve: 2012. október 17.

<https://www.otpbank.hu>, OTP Bank Rt., letöltve: 2012. november 8.

<http://www.pannonpower.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/kozlemeny/20>, Ég már a tűz az új pécsi biomassza erőműben, sajtóközlemény, 2012. november 23, letöltve: 2012. november 28. [www.pannonpower.hu (2012)]

<http://www.partiscumtakarek.hu>, Partiscum Takaréék, letöltve: 2012. november 21.

<http://www.pbkik.hu/index.php?id=1940>, Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara, Dr. Síkfői Tamás: Pécs Pólus - Az életminőség fejlesztési pólusa, cikk, 2010. június 4, letöltve: 2012. december 1.

<http://www.pbkik.hu/index.php?id=17755>, Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara, Hamar László: Klaszterek, 2012. október 15, letöltve: 2012. december 5.

<http://www.pecsgazdasaga.hu>, Gazdaságfejlesztési stratégia - Pécs Fejlesztési Pólus, letöltve: 2012. december 1.

<http://www.pecsholding.hu/>, Pécs Holding Zrt, letöltve: 2012. december 9.

http://www.pecsinapilap.hu/cikk/Celegyesben_a_Keresd_a_helyit_kampany/91616, Célegyesben a Keresd a helyit! Kampany. Hiánypótló országos termelői adatbázis a VAN Alapítványtól, cikk, 2012. január 31, letöltve: 2012. december 8.

<http://www.pecsistop.hu/kultura/muveszeti-piac-nyilik-a-zsolnay-negyedben/1064692/>, Művészeti piac nyílik a Zsolnay Negyedben, cikk, 2012. július 12, letöltve: 2012. december 9.

<http://www.pecsiujsag.hu/pecs/hir/helyi-hireink/pannonpower-magas-a-biomassza-tamogatottsaga>, Pannonpower: magas a biomassa támogatottsága, cikk, 2011. november 21, letöltve: 2012. november 28. [www.pecsiujsag.hu (2011)]

<http://www.pecsiujsag.hu/pecs/hir/helyi-hireink/akar-az-utszelen-lekaszalt-gazt-is-megvenne-a-pecsi-eromu-biomasszanak-a-kornyek-gazdaitol>, Akár az útszélén lekaszált gazt is megvenné a pécsi erőmű biomasszájának, cikk, 2012. június 3, letöltve: 2012. november 28.

<http://www.pecsiujsag.hu/pecs/hir/helyi-hireink/iparcikk-piac-nyilik-a-vasarcsarnok-mellett>, Iparcikk piac nyílik a Vásárcsarnok mellett, cikk, 2012. november 01, letöltve: 2012. december 6.

<http://www.pecsiujsag.hu/pecs/hir/helyi-hireink/kihivjak-a-multikat-egy-meccsre-pecsi-szatyor-es-osszefogas-segiti-a-minosegi-helyi-termekeket>, Kihívják a multikat egy meccsre: Pécsi Szatyor és összefogás segíti a minőségi helyi termékeket, cikk, 2012. július 08., letöltve: 2012. december 7.

<http://www.pecsma.hu/vezeto-hir/naperomuvet-epithetnek-pecs-hataraban/>, Naperőművet építhetnek Pécs határában, cikk, 2012. április 12, letöltve: 2012. november 28.

<http://www.pecsma.hu/videok/>, Pécs ma, Pécs TV Aktuál, 2012. december 5.

Pécs mj. város Önkormányzata [2009]: PÉCS VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA, http://hivatal.pecs.hu/res/doc/1001/pecs_telepfejl_kon.pdf, letöltve: 2012. október 17.

<http://pecszoo.hu/>, Pécsi Állatkert, letöltve: 2012. december 9.

Pécsi Városfejlesztési Nonprofit Kft. [2010a]: Pécs Megyei Jogú Város Befektetési Portfóliója. Prezentáció. <http://varoslako.pecs.hu/gazdasag/>, letöltve: 2012. december 1.

Pécsi Városfejlesztési Nonprofit Kft [2010b]: Befektetői portfólió Pécs, Ipari parkok, fejlesztési területek. Prezentáció. <http://varoslako.pecs.hu/gazdasag/>, letöltve: 2012. december 1.

<http://www.pillertksz.hu>, PILLÉR Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 21.

<http://www.pte.hu/menu/145/26>, TIOP 1.3.1-07/1-2F-2008-0002, Czibók Balázs: Science, Please! PTE Science Building létrehozása, egyetemi informatikai infrastruktúra-fejlesztés, letöltve: 2012. december 1.

PICK SZEGED Zrt, Összevont (konszolidált) eredménykimutatás 2009, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

PICK SZEGED Zrt, Összevont (konszolidált) eredménykimutatás 2010, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

PICK SZEGED Zrt, Összevont (konszolidált) eredménykimutatás 2011, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

PICK CSOPORT, Összevont (konszolidált) beszámoló kiegészítő melléklete 2009, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

PICK CSOPORT, Összevont (konszolidált) beszámoló kiegészítő melléklete 2010, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

PICK CSOPORT, Összevont (konszolidált) beszámoló kiegészítő melléklete 2011, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Elektronikus beszámoló portál** (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

<https://www.raiffeisen.hu/>, Raiffeisen Bank Rt., letöltve: 2012. november 8.

Reizner János [1899]: Szeged Története. Szeged szabad királyi város közönsége, 1899, Szeged. <http://www.bibl.u-szeged.hu/reizner/index2.html>, letöltve: 2012. október 27.

<http://rozsaklaszter.hu/>, Rózsa Hungarikum Klaszter, letöltve: 2012. december 9.

<http://www.sokszinuvidek.hu/index.php/eletmod/903-N%C3%A9pszer%C5%B1-a-termel%C5%91i-piac-a-p%C3%A9csi-Kertv%C3%A1rosban-is>, Bereczki Lajos: Népszerű a termelői piac a pécsi Kertvárosban is, cikk, 2012. június 18. hétfő, letöltve: 2012. december 7.

Dr. Szaló Péter [2011a]: Az Európai Unió kohéziós politikája. Prezentáció.

Dr. Szaló Péter [2011b]: Országos Területfejlesztési Koncepció. Prezentáció.

<http://www.szatymaztksz.hu>, Szatymaz és Vidéke Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 21.

<http://szeged.varosom.hu/shopping/Bevasarlokozpontok/Szegedi-Vasar-es-Piac-Uzemelteto-Kft.html>, Mars téri piac Szeged, letöltve: 2012. december 6.

<http://szegedma.hu/hir/szeged/2012/11/a-szegedi-fizikuskepzes-vilagszinvonalu-elismerese-az-eli-kozpont.html>, Illés Attila: A szegedi fizikusképzés világszínvonalú elismerése az ELI-kozpont, cikk, 2012. november 17, letöltve: 2012. december 1.

<http://www.szegedvaros.hu/>, Szeged Város Önkormányzata, letöltve: 2012. szeptember 10.

<http://www.szegedvaros.hu/befekteti-informaciok/3866-szeged-tudomanyos-koepont-.html>, Szeged tudományos központ, letöltve: 2012. december 1.

<http://www.szegedvaros.hu/befekteti-informaciok/3865-gazdasagi-koernyezet.html>, Gazdasági környezet, letöltve: 2012. december 1.

<http://www.szegedvaros.hu/yellowpages.html?catid=18>, Egyesületek, letöltve: 2012. december 5.

<http://szegvartakarek.hu/>, Szegvár és Vidéke Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 21.

<http://www.szehitel.hu>, Szentesi Hitelszövetkezet, letöltve: letöltve: 2012. november 21.

<http://www.szentlorinctksz.hu/>, Szentlőrinc-Ormánság Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 8.

www.szigetvaritakarek.hu, Szigetvári Takarékszövetkezet, letöltve: 2012. november 8.

<http://www.szvp.hu/indul.php>, Szegedi vásár és Piac Kft., letöltve: 2012. december 6.

Szeged mj. város Önkormányzata [2007]: SZEGED MJ. VÁROS FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA,

http://www.szegedvaros.hu/downloads/onkormanyzati_anyagok/HVFK.pdf, letöltve: 2012. október 17.

Szegedi Szabadtéri Nonprofit Kft, Egyszerűsített éves beszámoló "A"

EREDMÉNYKIMUTATÁSA, 2009, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium,**

Elektronikus beszámoló portál (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Szegedi Szabadtéri Nonprofit Kft, Egyszerűsített éves beszámoló "A"

EREDMÉNYKIMUTATÁSA, 2010, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium,**

Elektronikus beszámoló portál (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Szegedi Szabadtéri Nonprofit Kft, Egyszerűsített éves beszámoló "A"

EREDMÉNYKIMUTATÁSA, 2011, **Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium,**

Elektronikus beszámoló portál (<http://e-beszamolo.kim.gov.hu/>), letöltve: 2012. december 1.

Szlávik János dr., Csete Mária [2004]: A fenntarthatóság érvényre juttatása és mérhetősége települési – kisregionális szinten. 2004 GAZDÁLKODÁS XLVIII. évfolyam 4. szám pp. 6-18.

http://takarek.com/csongrad_megye, Csongrád megye takarékszövetkezetei, letöltve: 2012. november 21.

<http://www.takarekpont.hu>, letöltve: 2012. november 8.

www.teir.vati.hu, letöltve: 2012. november 6.

<http://terkepter.nfu.hu/>, Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, Térképtér, letöltve: 2012. december 7.

<http://www.terport.hu/telepulesek/telepulestipusok/varos/varostipusok>, Városok tipologizálása, letöltve: 2012. november 30.

<http://www.termekkosar.hu/>, Nemzeti Fogyasztói termékkosár, letöltve: 2012. december 7.

<http://www.vati.hu/>, VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Nonprofit Kft., letöltve: 2012. november 23.

Várostervezők Európai Tanácsa [1998]: Az Új Athéni Karta, 1998., <http://www.e-epites.hu/1230>, letöltve: 2012. szeptember 17.

<http://www.unicreditbank.hu/>, UniCredit Bank, letöltve: 2012. október 24.

<http://www.vadviragegyesulet.hu/>, Vadvirág Egyesület, letöltve: 2012. december 5.

<http://varoslako.pecs.hu/>, letöltve: 2012. november 7.

http://varoslako.pecs.hu/cikk/0840/631560/20081003_pecs_civil_1.htm, Civil szervezetek listája, letöltve: 2012. december 5.

www.volksbank.hu, Volksbank Rt., letöltve: 2012. november 8.

<http://vtvszeged.hu/>, Városi TV Szeged, letöltve: 2012. december 5.

<http://www.u-szeged.hu/tik/zold-intezmeny>, A Zöld Intézmény, letöltve: 2012. november 29.

<http://www.zooszeged.hu/index>, Szegedi Vadaspark, letöltve: 2012. december 9.